

PARAFERAZE

Državna tematska razstava 2014

OD DIALOGA DO PREDELAVE V DVAINPETDESETIH SLIKAH

Parafraze je naslov tematskih razstav, ki jih je za sezono 2013/2014 razpisal Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

Janez Zalaznik, akademski slikar, grafični oblikovalec, pedagog, publicist in avtor priročnikov s področja umetnosti, si je ogledal selekcionirane regijske razstave, ki so jih organizirale koordinacije JSKD Celje, Dolenjska, Bela krajina in Posavje, Gorenjska, Južna Primorska, Koroška, Maribor, Osrednja Slovenija, Pomurje, Ptuj in Severna Primorska.

Za državno razstavo je izbral dela dvainpetdesetih avtorjev.

parafraza -e ž (á) knjiž. *nova, drugačna predstavitev ali razlaga že znane teme*
muz. *svobodna instrumentalna obdelava skladbe, dela skladbe*

citát -a m (a) *dobesedna navedba tujega besedila*

palimpsést -a m (e) biblio. *mlajši tekst na pergamentu, s katerega je bil odstranjen prvotni tekst*

Za četrto državno tematsko razstavo smo pri JSKD izbrali parafraziranje in citiranje del iz bogate zgodovine likovne umetnosti. Postopek, pri katerem avtor pri snovanju lastne kreacije uporabi delo, ki je že del umetnostne zgodovine in širše človeške kulturne zavesti, je star, kot je staro umetniško izražanje. Prav v zadnjih desetletjih pa so parafraziranje, citiranje in prilaščanje postali pomembna likovna praksa, ki v marsičem oblikuje smernice sodobnemu likovnemu dogajanju. Vendar se za to temo nismo odločili le zaradi aktualnosti tovrstnih postopkov, ampak predvsem zato, da bi spodbudili pogosto premajhno željo ljubiteljskih ustvarjalcev po spoznavanju in prepoznavanju bogate zakladnice umetniških del, ki so stoletja in tisočletja oblikovala našo kulturno in civilizacijsko podobo. Likovniki se pogosto premalo zavedajo, da se vsako novo likovno delo, v dobrem in slabem, vpisuje v dolg niz vizualne produkcije, ki je hkrati tudi merilo, s katerim bomo presojali kvaliteto ali nekvaliteto njihovih izdelkov. Rečeno drugače: »Umetniško delo se dokončno izoblikuje šele v širšem kontekstu, ki ga poleg avtorja in likovnega dela samega sestavljajo še bogata likovna zgodovina, določen čas, prostor in gledalec.« (Zalaznik,3) Bolj ko ustvarjalec pozna območje, v katerem se bo umestilo njegovo delo, bolj premišljene bodo njegove odločitve, bogatejši bo nabor likovnih izrazil, s katerimi bo lahko konkretiziral svojo zamisel in, nenazadnje, objektivnejša bo presoja o vrednosti lastnega dela. »Z zavračanjem potrebe po poznavanju te zavesti, z nezanimanjem za dela preteklih obdobj in sočasne likovne prakse morebitni ustvarjalec zgolj izraža svojo zmoto in nezrelost.« (Zalaznik,3) Zato smo pri oblikovanju tokratnega razpisa – če se izrazim s prisposodobno – vsebino muzejev izbrali kot motiv in izhodišče za likovno snovanje. Likovnikom smo ponudili triintriideset umetniških del od renesanse do XX. stoletja kot osnovo za njihov kreativni dialog z mojstroviniami preteklih obdobj. Dana izhodišča naj bi pregnetli in preželi z osebnim rokopisom in svežino sodobnega trenutka. V ta na-

men smo jim pripravili priročnik (Zalaznik), v katerem so bili podrobneje opisani pojmi parafraze, palimpsesta, citata in prisvojitve ter različne prakse njihove uporabe, ob tem pa tudi obširno predstavljena razpisana dela. Na predavanjih in delavnicah smo udeležencem podrobno osvetlili tematiko in pri tem posebej poudarili, da namen razpisa ni kopiranje likovnih predlog kot tudi ne zgolj površinsko povzemanje idej ali načinov, ki jih razpisana dela predstavljajo. Posebej smo poudarili, da so pri izdelavi dovoljene vse likovne tehnike, vključno s fotografijo, videom ali multimedijo, da pa je naloga omejena z uporabo zgolj razpisanih likovnih del. Pri izbiri teh triintrideset likovnih mojstrovina sta nas vodili predvsem dve izhodišči. Želeli smo predstaviti umetnine iz različnih kulturnih obdobij in okolij znotraj zahodne likovne tradicije in tako ponuditi bralcem tudi svojevrsten in jedrnat pregled prek dobrega pol tisočletja ustvarjalnosti kulturnega okolja, katerega del smo sami. Drugo vodilo pa je bila namera, naj bo spekter razpisanih tem, ki jih ta dela prinašajo, kar se da širok, ob tem pa dovolj univerzalen, da se bo dalo vsebine prenesti v sodoben čas.

Po dveh razpisih, ki sta bila v nekem smislu bolj določujoča – kolaž kot tehnika in tekst v podobi z zahtevo po povezavi elementov besedila in slike –, smo tokrat ustvarjalcem ponudili možnost, da se izrazijo v tehniki in na način, za katera menijo, da so ju najbolj veščti. Prav v tem segmentu pa so številna prispela dela pokazala na probleme in pomanjkljivosti pri obvladovanju likovnega metjeja. Ta sicer ni nujno odločilen dejavnik pri vrednotenju likovnega dela, a žal v večini primerov ni šlo za kakšno žlahtno samoniklost, ampak zgolj za neobvladovanje likovnih prvin. Kar nekaj del je sicer imelo zanimivo, duhovito ali celo odlično zamisel, ki pa se je žal popolnoma razvrednotila v likovno šibki in nezadovoljivi izvedbi. Na drugem polu so bila dela, pri katerih so avtorji pokazali solidno likovno znanje, a pogosto obtičali v posnemanju predlog ali izkazali nerazumevanje naloge same. Tako je npr. zgolj nedomiseln prenos van Goghovega zvezdnega neba nad domačo vas, brez kakršnegakoli oblikovnega ali idejnega presežka – motiv, ki je bil stalnica vseh regijskih razstav –, ponudil premalo in tudi ni v celoti zaobjel smisla naloge. Prišlo je tudi (pre)več del, pri katerih avtorji niso upoštevali osnovnih smernic razpisa, čeprav smo večkrat poudarili in v samem

opisu teme tudi jasno določili, naj likovniki ustvarjajo le po razpisanih predlogah.

Pa vendar, izbrana dela, ki jih vidimo na državni razstavi, dokazujejo, da v slovenskem ljubiteljskem ustvarjanju delujejo tudi likovno razgledani, tenkočutni in razmišljujoči avtorji. Čeprav se nekateri s svojo kvaliteto vedno znova prebijejo skozi selektorska sita, pa vsak razpis naplavi tudi mnoga nova imena. Število likovnikov, ki so se od leta 2007 zvrstili na štirih bienalnih državnih razstavah JSKD, kaže, da takih ustvarjalcev ni malo. Možnost, da izstopijo iz omlednega povprečja ljubiteljske produkcije in pokažejo, kako preseči ustaljene vzorce in si razširijo likovni pojmovni svet, le potrjuje smiselnost priprav tovrstnih zahtevnejših razpisov. Razstave izbranih del naj bodo tako vedno nov izziv in spodbuda vsem sodelujočim, da vložijo še več truda in časa v likovno izobraževanje, ki jim bo omogočilo boljše razumeti likovno ustvarjalnost.

Državna razstava na temo parafraz likovnih del obiskovalcem ponudi pester konglomerat likovnih pristopov, tehnik in zamisli, ob katerem bodo tudi sami lahko preverjali svoje »razumevanje« umetnosti in odprtost za drugačne likovne pristope, kot so jih vajeni na razstavah ljubiteljskih likovnikov. Prenekatero delo bo gledalca presenetilo v navidezni preprostosti tako zamisli in izvedbe. Toda ravno stvaritev, ki je videti najbolj preprosta in za katero se gledalcu zdi, da bi se je zlahka domislil tudi sam, je običajno tista, v katero je bilo vloženo največ razmisleka pa tudi likovnega znanja, saj sta šele pravilna izbira in ekonomična uporaba likovnih izrazil avtorja pripeljala do končne podobe. Ustvarjalec je moral torej zelo premišljeno izbirati med številnimi možnostmi, da je izbral tiste, ki so mu omogočile jedrnato in učinkovito rešitev. Nič manj osupljiva pa seveda niso (tudi) dela, pri katerih so avtorji posegli po tehnično in/ali tehnološko zahtevnih likovnih tvarinah in pristopih, ki so od njih zahtevala visoko stopnjo obrtnega obvladovanja snovi in likovne občutljivosti za spajanje pogosto raznorodnih materialov.

Dela dvainpetdesetih izbranih avtorjev se odlikujejo tako po domiselnosti kot kvaliteti izvedbe. Likovniki so probleme reševali v različnih slikarskih in risarskih tehnikah (olje, akril, tuš, pastel ...), s pomočjo kolaža in asemblaža, poleg pigmentov pa uporabljali še druge, »neslikarske« snovi

(pesek, folijo, keramiko in plastiko). Nekateri so uporabili klasične grafične tehnike ali pa se podali v svet sodobne digitalne tehnologije, najsi bo v obliki računalniško obdelanih fotografij in video zapisa ali v duhovitih poigravanjih z »ready made« (ali le na videz »že izdelanimi«) objekti. Tokrat je na razpis prišlo tudi precejšnje število kipov, reliefov in drugih tridimenzionalnih stvaritev, pri katerih je spodbudna tudi raznolika in inovativna uporaba materialov (glina, kovina, kamen, les, plastika ...). Nekaj je tudi del, ki se pogumno gibljejo po nikoli točno postavljeni meji med sliko in objektom.

Nekatere od triintridesetih predlog so pritegnile več, druge manj ustvarjalcev, nekaj pa jih očitno – kljub temu da so se teme zdele kot naročene za prenos v današnji čas – ni našlo ustreznega sogovornika. *Boticelli, Friedrich, van Gogh, Munch, de Chirico* in *Picasso* so bili največkrat priklicani avtorji, zato je bil izbor med parafrazami njihovih del še nekoliko bolj zaostren in pretehtan. Nedvomno je onstran izbora ostalo še kakšno delo, ki bi si zaslužilo pozornost, a na koncu je potrebno oblikovati razstavo, ki bo ob kvaliteti ponudila tudi raznolikost. Po obisku desetih selekcioniranih regijskih razstav končni izbor tako še zdaleč ni bil lahka izbira. Prav zato pa je državna razstava zaslužena nagrada ne le za avtorje izbranih del, ampak tudi za vse, ki smo sodelovali pri pripravi in izvedbi razpisa.

Janez Zalaznik

Literatura:

Janez Zalaznik: Parafraza, palimpsest, citat in prisvojitvev. Štirje jezdeci moderne umetnosti. Ljubljana: JSKD, 2013.

Rezka Arnuš
Anton Benedik
Vidka Borko
Jasmina Čelan
Gordana Dobriha
M. Baschir El Hariri
Andreja Eržen
Bojan Fekonja
Matjaž Geder
Stanka Golob
Tanja Goričan
Janez Grauf
Darja Gruntar
Irena Guček
Slavko Guštin
Nana Homovec
Stanka Janžič
Aleš Jelenko
Robert Jurak
Nina Juratovec
Polonca Kitak
Janez Klavžar
Vladimir Klun Žerjav
Robert Kosmač
Vera Kostanjšek
Henrik Krnec
Danila Krpič
Benjamin Kuster
Marija Makovecki
Ana Mamilovič
Filip Matko Ficko
Leopold Methans
Tatjana Mijatović
Mitja Milavec
Boštjan Močnik
Oba oboje
Zrinka Ocelič
Ivo Oman
Branka Primc - Bera
Judita Rajnar
Nande Rupnik
Klavdija Simler
Dušan Šterle
Matevž Škufca
Danica Šraj
Marjana Tkalčec
Andrej Uduč
Marija Mojca Vilár
Lucija Vollmaier
Dani Žbontar
Veronika Židanek
Eva Žula

Sandro Botticelli
Rojstvo Venere
1486

Judita Rajnar
Ivančna Gorica
Rojstvo Venere II, 2013,
risba s svinčnikom, 42 x 29 cm

Jasmina Čelan
Postojna
Rojstvo Venere, ali?, 2013,
kolaž, 60 x 60 cm

Hieronimus Bosch
Vrt zemeljskih naslad
okoli 1500

Vidka Borko
Gornja Radgona
Poklon H. Boschu »Vrt zemeljskih naslad«, 2013,
grozdni sok in akril na platnu, 60 x 90 cm

Tizian
Koncert v travi
1509

Oba oboje
(Renata Grmovšek in Peter Gaber)
Radovljica, Medvode
Koncert na travi, 2013,
akril na platnu, 60 x 80 cm

Danica Šraj
Domžale
Koncert v travi, 2013,
akril na platnu, 60 x 80 cm

Michelangelo Buonarroti
Sužnji
1520-1523

Leopold Methans
Šentilj
Prikovani, 2013,
varjeno železo, 68 x 35 x 22 cm

Jacopo Robusti Tintoretto
Suzana in starca
1555

Stanka Janžič
Slovenska Bistrica
**Suzanino kozmetično
tihožitje**, 2013,
žgana glina, les, 24 x 40 x 39 cm

Zrinka Očelič
Nova Gorica
Suzana in starci, 2013,
olje na platnu, 80 x 90 cm

Peter Breughel
Babilonski stolp
1563

Janez Grauf
Mežica
Stolp elit in moči, 2013,
kombinirana tehnika,
43 x 38 x 34 cm

Ivo Oman
Kranj
Slovenski stolp, 2013,
grafika, suha igla, 35 x 22 cm

Georges de La Tour
Goljuf
1620

Nana Homovec
Cerknica
Kvartopirci, 2013,
akril na platnu, 40 x 50 cm

Diego Velázquez
Las Meninas
1656

Marija Makovecki
Beltinci
Spletični in slikar, 2013,
akril na platnu, 80 x 60 cm

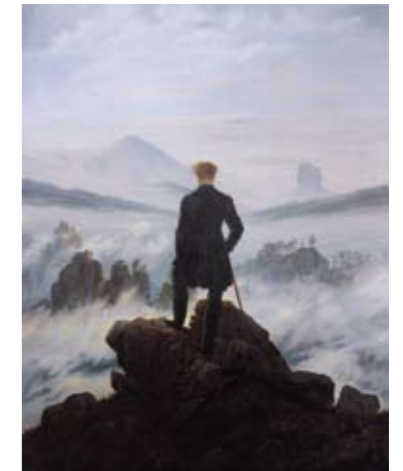
Francisco Goya
Saturn žre svoje otroke
1819-1823

Dušan Sterle
Kamnik
Saturn žre svoje otroke
-Goya, 2013,
akril na platnu, 90 x 80 cm

Caspar David Friedrich
Popotnik nad pokrajino v megli, 1818

Mitja Milavec
Logatec
Nad pokrajino, 2013,
akril na platnu, 80 x 60 cm

Anton Benedik
Železniki
Popotnik nad dolino Krme,
2013,
akril na platnu, 45 x 60 cm

Nande Rupnik
Idrija
Gornik nad morjem megle,
2013,
akril na platnu, 85 x 100 cm

Veronika Židanek
Domžale
Odsev samote, 2013,
kombinirana tehnika,
95 x 62 x 20 cm

Théodore Géricault
Splav Meduze
1818

Danila Krpič
Murska Sobota
Brodolom, 2013,
akril na platnu, 80 x 90 cm

Matevž Škufca
Logatec
Splav Evrope, 2013,
akril na platnu, 45 x 60 cm

Eugène Delacroix
Svoboda vodi ljudstvo
1830

Matjaž Geder
Gornja Radgona
Svoboda vodi ljudstvo
(Na svidenje, Marianne), 2013,
kombinirana tehnika, 63 x 57 cm

Jean-François Millet
Sejalec
1850

Bojan Fekonja
Selnica ob Dravi
Ljudska vstaja, 2013,
akril na platnu, 90 x 90 cm

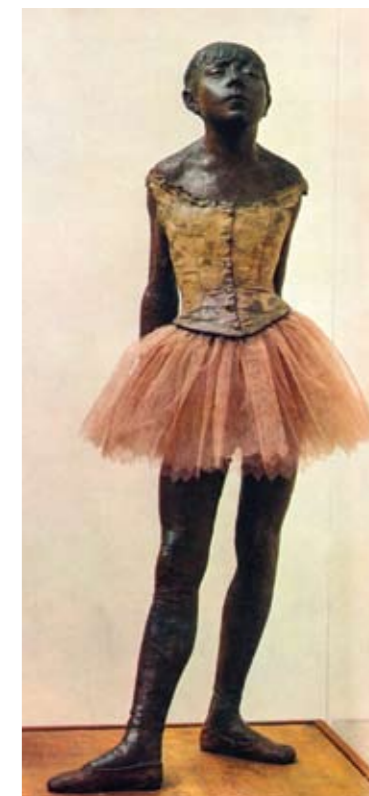

Vera Kostanjšek
Idrija
Sejalec (in drugi strahovi), 2013,
kombinirana tehnika, 58 x 75 cm

Jurij Šubic
Pred lovom
1883

Edgar Degas
Mala plesalka
okoli 1880

Robert Kosmač
Trnovska vas
Lov, 2013,
kombinirana tehnika,
47 x 42 x 12 cm

Aleš Jelenko
Slovenske Konjice
Baletna plesalka, 2011,
fotografija, 45 x 30 cm

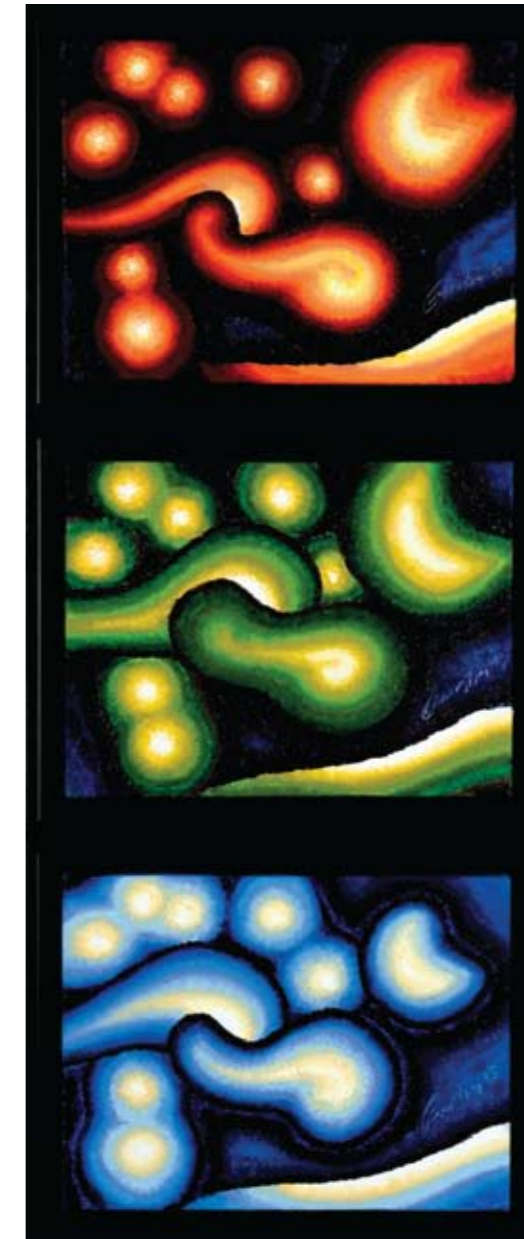
Arnold Böcklin
Otok smrti
1886

Vincent van Gogh
Zvezdna noč
1889

Henrik Krnec
Ljubljana
Hommage Arnoldu Böcklinu, 2013,
suhi pastel, 60 x 80 cm

Slavko Guštin
Sežana
Hvala, Vincent! (triptih), 2013,
olje na platnu, po 18 x 24 cm

Jožef Petkovšek

Doma

1889

Edvard Munch

Krik

1893

M. Baschir El Hariri

Postojna

Jagger - krik, 2013,

kolaž, 40 x 50 cm

Benjamin Kuster

Maribor

Groza (triptih), 2013,

jajčna tempera, olje na platnu, po 60 x 30 cm

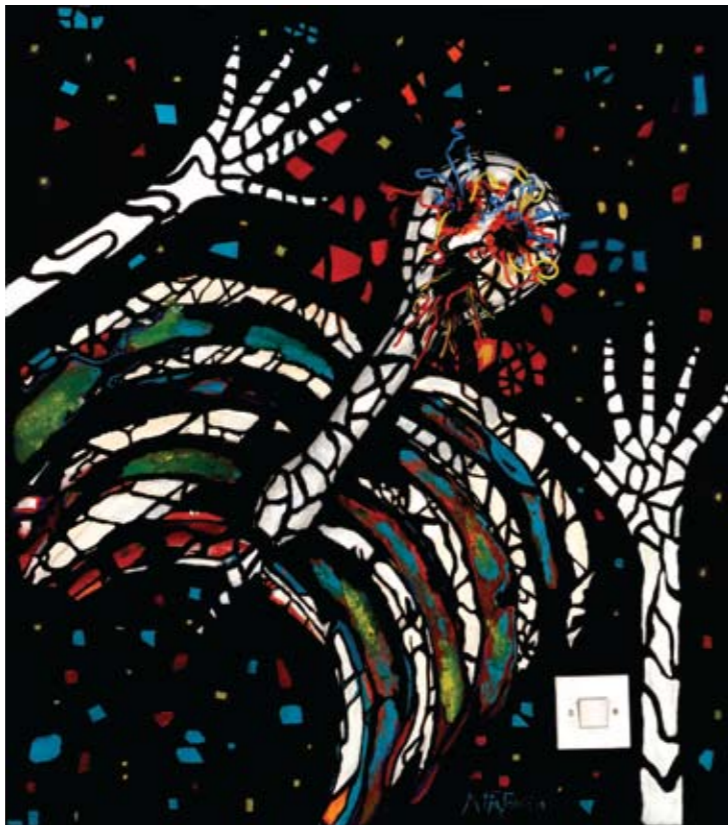
Marija Mojca Vilár

Domžale

Dokončano je., 2013,

kolaž, 20 x 25 cm

Tatjana Mijatović
Radenci
Kurzšlus, 2013,
kombinirana tehnika, 90 x 80 cm

Klavdija Simler
Šentjur
Krik v zvezdni noči, 2013,
kombinirana tehnika,
40 x 40 x 50 cm

Dani Žbontar
Ljubljana
Krik, 2013,
žgana glina z engobo, 45 x 35 x 5 cm

Pablo Picasso
Umetnik in model
1928

Rezka Arnuš
Dolenjske Toplice
Preživljanje s kulturo, 2013,
kombinirana tehnika,
40 x 70 x 20 cm

Andreja Eržen
Kranj
Picasso, model in jaz, 2013,
grafika, akvatinta, 26 x 31 cm

Tanja Goričan
Radlje ob Dravi
Umetnik in model II, 2013,
akril na lesu, 35 x 8,5 x 7,3 cm

Irena Guček
Velenje
Umetnik in model, 2013,
kombinirana tehnika, 50 x 70 cm

Robert Jurak

Križevci

Model in model, 2013,
kovina, 70 x 40 x 40 cm

Janez Klavžar

Brežice

Umetnik, ribe in model, 2013,
akril na platnu, 60 x 80 cm

Ana Mamilovič

Brežice

Umetnik in model II, 2013,
kombinirana tehnika, 70 x 50 cm

Giorgio de Chirico
Skrivnost in melanholija ulice
1914

Stanka Golob
Tolmin
Dinamika ulice, 2013,
pesek na aluminiju, 48 x 65 cm

Darja Gruntar
Kobarid
DG 2, 2013,
fotografija, 50 x 70 cm

Lucija Vollmaier
Radlje ob Dravi
Skrivnost in melanholija ulice, 2013,
akril na lesu, 20 x 35 x 10 cm

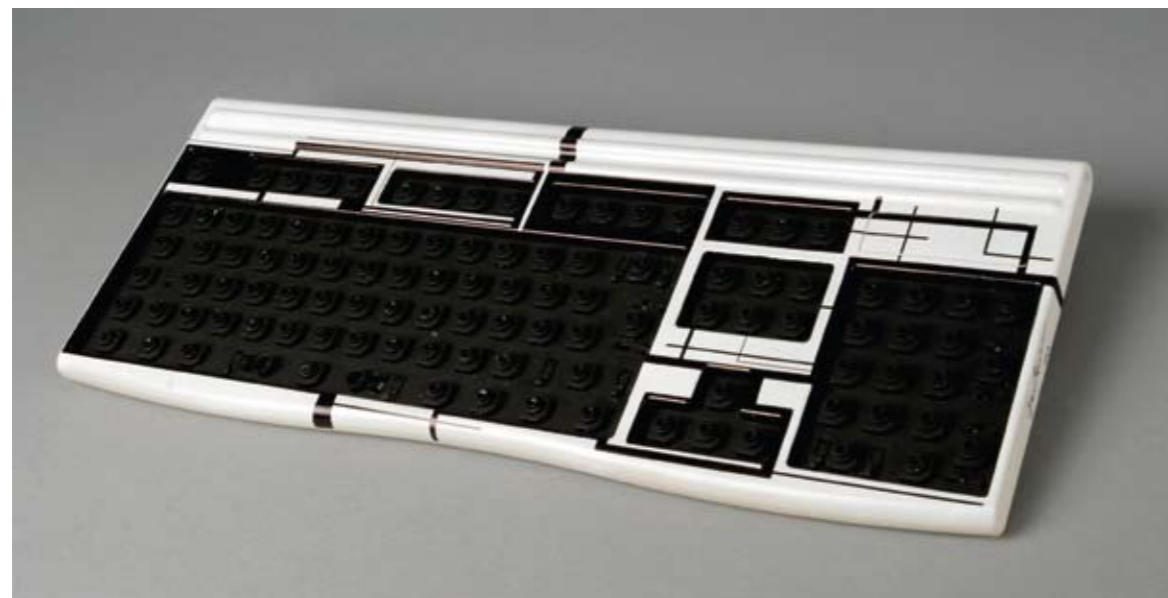
Man Ray
Darilo
1921

Marjana Tkalčec
Ptuj
Donacija, 2013,
ready-made, 40 x 37 x 4 cm

Nina Juratovec
Zagorje ob Savi

Man Ray - Darilo, 2013, ready-made s poslikavo,
4 x 50 x 20 cm

Boštjan Močnik
Tržič
Bled, 2013,
pastel, 70 x 50 cm

Salvador Dalí
Vztrajnost spomina
1931

Gordana Dobriha
Sevnica
Vztrajnost domišljije, 2013,
kombinirana tehnika,
67 x 85 x 30 cm

Branka Primc - Bera
Celje
Neizprosnost spomina, 2013,
kombinirana tehnika, 60 x 50 cm

Andrej Uduč
Trbovlje
Persistence of Digital Memory (Vztrajnost digitalnega spomina), 2013,
video, 2,49 min.

René Magritte
Človeško stanje I
1933

Polonca Kitak
Šentjur
Dialog, 2013,
akril na platnu, 80 x 80 cm

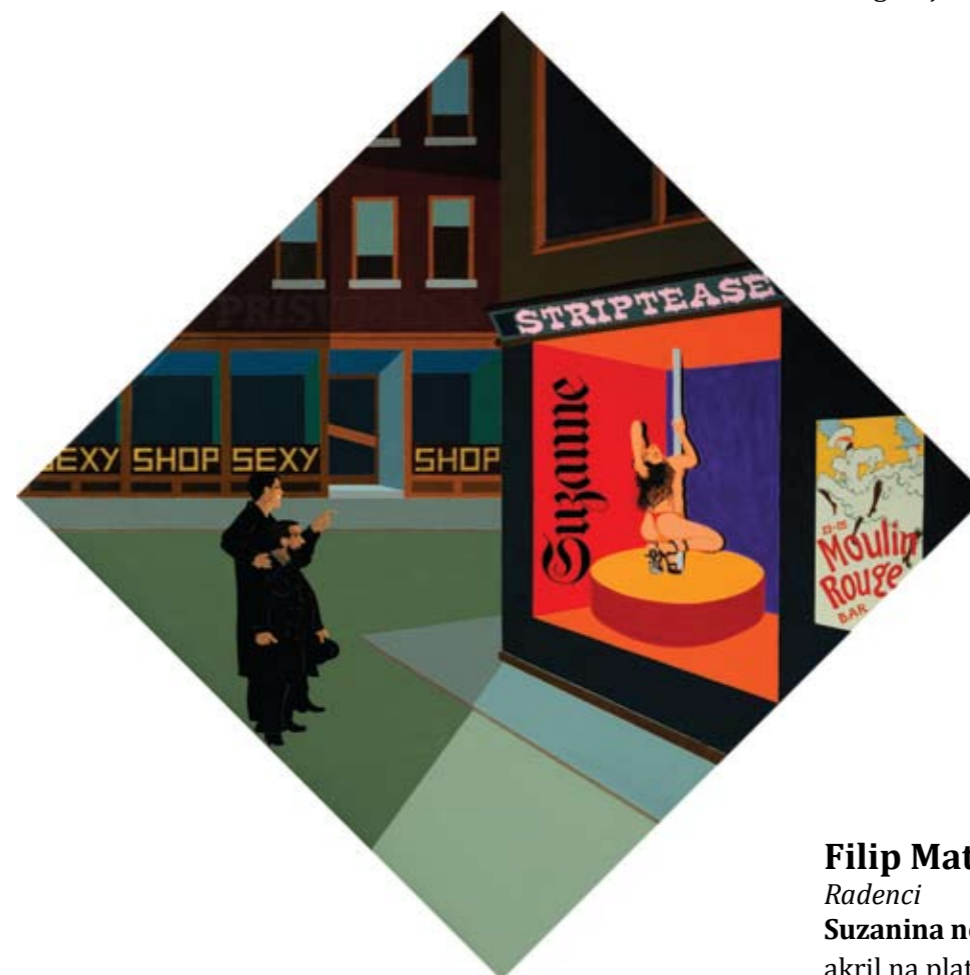
Edward Hopper
Nočni ptiči
1942

Eva Žula
Gornja Radgona
Nočni ptiči
(»Pa kaj pokličiči!«), 2013,
fotografija, 55 x 90 cm

Vladimira Klun Žerjav
Kočevje
Tesnoba bolnega duha, 2013,
akril na platnu, 50 x 70 cm

Filip Matko Ficko
Radenci
Suzanina nočna ptiča, 2013,
akril na platnu, 127 x 127 cm

**Državna tematska razstava 2014
Parafraze**

Izdal: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti
Štefanova 5, 1000 Ljubljana
www.jskd.si

Zanj: mag. Igor Teršar

Urednica: Andreja Koblar Perko

Tekst: Janez Zalaznik

Fotografija: Ping d.o.o.

Oblikovanje in priprava za tisk: Janez Zalaznik

Tisk: Tiskarna Littera picta d.o.o.

Naklada: 600 izvodov

Katalog je izšel s finančno pomočjo
Ministrstva za kulturo Republike Slovenije.

Ljubljana, marec 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

73/76(497.4)''20''(083.824)

PARAFRAZE : državna tematska razstava 2014 / [urednica Andreja Koblar Perko ;
tekst Janez Zalaznik ; fotografija Ping]. - Ljubljana : Javni sklad RS za kulturne
dejavnosti, 2014

ISBN 978-961-6819-60-2

1. Koblar Perko, Andreja

272476928